

PILI: ANG BINHI NG LIWANAG

ni: **AL GERWEN MAGAYANES APULI**

Sa paanan ng Bulkang Mayon, sa isang maliit na baryo sa lalawigan ng Albay, naninirahan si Tonyo, isang labing-anim na taong gulang na binata na anak ng mga magsasakang nagtatanim ng pili. Ang kanilang pamilya ay kilala sa paggawa ng mga kendi, mazapan, at inihaw na pili na ipinagbibili sa pamilihan ng Legazpi.

Ngunit sa paglipas ng panahon, unti-unting nawalan ng interes si Tonyo sa kanilang hanapbuhay.

"Mas mabuti pang magtrabaho sa lungsod," madalas niyang sabihin sa kaniyang ama. "Wala nang kinabukasan ang pagtatanim ng pili."

Napapailing na lamang ang kaniyang amang si Mang Adonis habang pinupulot ang mga nahuhulog na bunga sa ilalim ng matatandang puno ng pili.

"Ang pili ang bumuhay sa ating mga ninuno," wika nito. "May lihim ang mga punong ito na hindi nauunawaan ng mga nagmamadali."

Ngunit hindi nakinig si Tonyo.

Isang gabi ng Mayo, habang sumasayaw sa paligid ng kanilang bahay ang malamig na hangin mula sa Mayon, nagpasya si Tonyo na putulin ang pinakamatandang puno ng pili sa kanilang bukirin upang maibenta ang kahoy nito.

Editorial Team

Editor-in-Chief: Alvin B. Punongbayan

Associate Editor: Andro M. Bautista

Managing Editor: Raymart O. Basco

Web Editor: Nikko C. Panotes

Manuscript Editors / Reviewers:

Chin Wen Cong, Christopher DC. Francisco, Camille P. Alicaway, Pinky Jane A. Perez,
Mary Jane B. Custodio, Irene H. Andino, Mark-Jhon R. Prestoza, Ma. Rhoda E. Panganiban, Rjay C. Calaguas,
Mario A. Cudiamat, Jesson L. Hero, Albert Bulawat, Cris T. Zita, Allan M. Manaloto, Jerico N. Mendoza

Ayon sa matatanda, ang punong iyon ay itinanim pa ng kaniyang ninunong si Don Antonio mahigit isang daang taon na ang nakararaan. Sinasabing tuwing kabilugan ng buwan ay kumikislap ang mga bunga nito.

Nang itaas ni Tonyo ang palakol, biglang umihip ang malakas na hangin.

Nahulog mula sa puno ang isang kakaibang bunga ng pili na kulay ginto.

Pagpulot niya rito, lumiwanag ang paligid.

Sa isang iglap, natagpuan niya ang sariling nakatayo sa gitna ng isang kagubatang nababalutan ng hamog. Ang mga puno ng pili ay may mga dahong kumikislap at ang mga bunga nito ay tila mga bituin.

"Maligayang pagdating sa Gubat ng mga Binhi," sabi ng isang matandang babae na may buhok na pilak.

"Naliligaw po ata ako," ang sabi ni Tonyo.

"Ako si Lambana, tagapag-ingat ng mga punong pili ng Albay. Ang bawat punong itinanim ng mga tao ay may kaluluwang naninirahan dito."

Naglakad sila sa kagubatan.

Sa unang puno, nakita ni Tonyo ang kaniyang mga ninuno na namumulot ng bunga habang umaawit ng mga lumang Bikolanong awit.

Editorial Team

Editor-in-Chief: Alvin B. Punongbayan

Associate Editor: Andro M. Bautista

Managing Editor: Raymart O. Basco

Web Editor: Nikko C. Panotes

Manuscript Editors / Reviewers:

Chin Wen Cong, Christopher DC. Francisco, Camille P. Alicaway, Pinky Jane A. Perez,
Mary Jane B. Custodio, Irene H. Andino, Mark-Jhon R. Prestoza, Ma. Rhoda E. Panganiban, Rjay C. Calaguas,
Mario A. Cudiamat, Jesson L. Hero, Albert Bulawat, Cris T. Zita, Allan M. Manaloto, Jerico N. Mendoza

Sa ikalawang puno, nakita niya ang mga kababaihang gumagawa ng mazapan at pinipiraso ang pili habang nagtatawanan.

Sa ikatlong puno naman ay nakita niya ang mga magsasakang naglilinis ng mga taniman matapos ang bagyo at pagputok ng bulkan.

"Bakit nila ito ginagawa kahit mahirap?" tanong niya.

"Dahil ang pili ay hindi lamang bunga," sagot ni Lambana. "Ito ay alaala, pagkakaisa, at pag-asa."

Nagpatuloy sila hanggang makarating sa isang malaking punong nakaharap sa Bulkang Mayon. Ang mga dahon nito ay tila apoy at ang mga ugat ay kumikislap sa lupa.

"Ang punong ito ang nag-iingat sa puso ng Albay."

Biglang nagbago ang paligid.

Nakita ni Tonyo ang hinaharap.

Nakita niyang natutuyo ang mga bukirin dahil sa kapabayaang. Ang mga kabataan ay umaalis sa baryo at ang matatandang puno ng pili ay unti-unting namamatay.

Pagkaraan ay may isa pa siyang nakita.

Mga kabataang Albayano ang gumagawa ng mga bagong produkto mula sa pili—tsokolate, ice cream, kape, at mga produktong inilalako sa ibang bansa. Ang mga magsasaka ay gumagamit ng makabagong pamamaraan ngunit hindi nakakalimot sa kanilang tradisyon.

Editorial Team

Editor-in-Chief: Alvin B. Punongbayan

Associate Editor: Andro M. Bautista

Managing Editor: Raymart O. Basco

Web Editor: Nikko C. Panotes

Manuscript Editors / Reviewers:

Chin Wen Cong, Christopher DC. Francisco, Camille P. Alicaway, Pinky Jane A. Perez,
Mary Jane B. Custodio, Irene H. Andino, Mark-Jhon R. Prestoza, Ma. Rhoda E. Panganiban, Rjay C. Calaguas,
Mario A. Cudiamat, Jesson L. Hero, Albert Bulawat, Cris T. Zita, Allan M. Manaloto, Jerico N. Mendoza

INSTABRIGHT e-GAZETTE

ISSN: 2704-3010

Volume VIII, Issue I

August 2026

Available online at <https://www.instabrightgazette.com>

"Dalawang landas ang naghihintay sa inyo," sabi ni Lambana. "Ang paglimot o ang pagpapatuloy."

Nang mahawakan ni Tonyo ang gintong bunga, narinig niya ang mga tinig ng kaniyang mga ninuno.

Ang punong may malalim na ugat ay hindi natitinag ng bagyo.

Sa isang iglap ay nagising siya sa ilalim ng matandang puno ng pili.

Madilim pa rin ang gabi.

Nasa kaniyang kamay ang gintong buto.

Kinabukasan, ibinalita ng mga taga-baryo na may paparating na malakas na bagyo. Samasamang naglinis ng mga kanal, nag-ani ng mga bunga, at nagtali ng mga punong pili ang mga mamamayan.

Sa unang pagkakataon, sumama si Tonyo.

Tinuruan niya ang kaniyang sarili tungkol sa pagproseso ng pili. Gumamit siya ng internet upang pag-aralan ang paggawa ng mga bagong produkto. Kasama ang ibang kabataan, gumawa sila ng maliit na kooperatiba para sa mga produktong pili ng kanilang barangay.

Taon ang lumipas.

Sa pista ng baryo, may mga sayaw na Bikolano, mga awiting katutubo, at mga mesa na puno ng mga pagkaing may pili tulad ng mazapan, pinangat na may pili, tinapay, at kendi.

Editorial Team

Editor-in-Chief: Alvin B. Punongbayan

Associate Editor: Andro M. Bautista

Managing Editor: Raymart O. Basco

Web Editor: Nikko C. Panotes

Manuscript Editors / Reviewers:

Chin Wen Cong, Christopher DC. Francisco, Camille P. Alicaway, Pinky Jane A. Perez,
Mary Jane B. Custodio, Irene H. Andino, Mark-Jhon R. Prestoza, Ma. Rhoda E. Panganiban, Rjay C. Calaguas,
Mario A. Cudiamat, Jesson L. Hero, Albert Bulawat, Cris T. Zita, Allan M. Manaloto, Jerico N. Mendoza

INSTABRIGHT e-GAZETTE

ISSN: 2704-3010

Volume VIII, Issue I

August 2026

Available online at <https://www.instabrightgazette.com>

Sa gitna ng plasa ay itinanim ni Tonyo ang gintong binhi.

Maraming nagsabi na hindi ito tutubo sapagkat tila bato lamang ito.

Ngunit pagsapit ng kabilugan ng buwan, isang maliit na punla ang sumibol.

Ang mga dahon nito ay kumikislap sa liwanag ng buwan.

Simula noon, sinabi ng mga matatanda na ang punong iyon ay nagpapaalala na ang kayamanan ng Albay ay hindi lamang matatagpuan sa Bulkang Mayon kundi sa mga pusong marunong magmahal sa kanilang lupa, kultura, at pinagmulan.

At kapag umiihip ang malamig na hangin mula sa bundok, maririnig diumano sa mga dahon ng puno ang mahinang bulong:

“Ingatan ang binhi, at iingatan nito ang inyong kinabukasan.”

Editorial Team

Editor-in-Chief: Alvin B. Punongbayan

Associate Editor: Andro M. Bautista

Managing Editor: Raymart O. Basco

Web Editor: Nikko C. Panotes

Manuscript Editors / Reviewers:

Chin Wen Cong, Christopher DC. Francisco, Camille P. Alicaway, Pinky Jane A. Perez,
Mary Jane B. Custodio, Irene H. Andino, Mark-Jhon R. Prestoza, Ma. Rhoda E. Panganiban, Rjay C. Calaguas,
Mario A. Cudiamat, Jesson L. Hero, Albert Bulawat, Cris T. Zita, Allan M. Manaloto, Jerico N. Mendoza
